

Borba protiv rodno zasnovanog nasilja

Uprkos napretku ostvarenom na području ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, rodno zasnovana diskriminacija i kršenje prava u javnoj i privatnoj sferi prečesto ne dobiva potrebnu pažnju. Nasilje ne utiče samo na žene, već ugrožava dobrobit čitavih porodica i društva u cjelini.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) smatra da rodno zasnovano nasilje predstavlja smetnju sigurnosti svim građanima/kama u Bosni i Hercegovini (BiH). Iz tog razloga, Misija ulaže znatna sredstva u praćenje odgovora na rodno zasnovano nasilje - kao rasprostranjene i nedovoljno prijavljene pojave u BiH.

Uloga Misije

OSCE-ovo Istraživanje o dobrobiti i sigurnosti žena¹ provedeno je u sedam država članica OSCE-a² i u sklopu njega ispitano je više od 15.000 žena, uključujući preko 2.300 žena u Bosni i Hercegovini. Rezultati istraživanja za BiH³ objavljeni su u junu 2019. godine i pokazuju da je 38%

žena u BiH iskusilo neki oblik nasilja već od 15. godine života. Najčešći oblici su psihološko nasilje od strane intimnog partnera (36%) i seksualno uzinemiravanje (28%).

Uzimajući u obzir da je samo 5% žena prijavilo nasilje od strane partnera i samo 3% njih je prijavilo da je izloženo seksualnom uzinemiravanju, Misija uviđa potrebu za sistematskim prikupljanjem podataka i posvećena je osiguravanju koordiniranog i održivog prikupljanja podataka o svim oblicima rodno zasnovanog nasilja u BiH. U 2015. godini, zajedno s Gender centrom Federacije BiH, Misija je razvila bazu podataka

koja objedinjuje informacije o intervencijama protiv nasilja u porodici od strane policije, socijalnih radnika, sigurnih kuća i SOS telefonskih linija. Baza podataka ima za cilj omogućiti bolje reagiranje i zaštitu žrtava, kao i koordiniraniji pristup širom FBiH. Proces uključuje i prikupljanje podataka na način kako je propisano u entitetskom zakonodavstvu, uključujući podatke o karakteristikama krivičnog djela, detalje o svim provedenim zaštitnim mjerama, zajedno s drugim poduzetim radnjama.

1 Dostupno na https://www.osce.org/files/f/documents/9/2/413237_0.pdf.

2 Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija, Moldavija i Ukrajina. Istraživanje je također provedeno na Kosovu (Svako spominjanje naziva Kosovo, bez obzira upućuje li na teritorij, institucije ili stanovništvo u ovom tekstu treba se tumačiti u potpunosti u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244)

3 Dostupno na https://www.osce.org/files/f/documents/e/1/439070_0.pdf.

Aktivnosti Misije usmjerene na unapređenje odgovora na nasilje u porodici usmjerena su na tri područja:

- Promoviranje odgovarajuće identifikacije i krivičnog gonjenja počinitelja nasilja u porodici u krivično-pravnom sistemu.
- Zagovaranje adekvatne zaštite i pomoći preživjelima.
- Podrška uspostavljanju referalnih mehanizama koji bi poboljšali načine na koje institucije adresiraju slučajeve porodičnog nasilja.

Misija, zajedno sa partnerskim institucijama, ulaze znatne napore u aktivnosti podizanja svijesti, naprimjer obilježavanje 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja i stvaranje energija između vlasti i civilnog društva u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja.

Bosna i Hercegovina je potpisnica nekoliko međunarodnih konvencija i sporazuma, uključujući Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Konvenciju Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama⁴ i Istanbulska konvencija⁵ pomogle su da se rodno zasnovano nasilje nad ženama kategorise kao oblik diskriminacije. Prema ovim instrumentima:

- Nasilje nad ženama ima nekoliko oblika, uključujući, ali ne ograničavajući se na: nasilje u porodici; seksualno nasilje; štetne prakse; trgovina ljudima, seksualna i druga vrsta eksploracije, seksualno uznenimiranje i nasilje počinjeno od strane države.
- Nasilje nad ženama utiče na privatni i javni život žena.
- Nejednakost između muškaraca i žena je glavni uzrok nasilja nad ženama i djekočicama, tako da diskriminacija i ekonomska nejednakost, uključujući nedostatak ekonomske neovisnosti, mogu povećati ranjivost žena na nasilje.

U skladu sa sveobuhvatnim pristupom OSCE-a u pogledu sigurnosti, i kako bi naglasili značaj ovog pitanja Ministarsko vijeće OSCE-a usvojilo je, u decembru 2018. godine, Odluku br. 4/18 o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama.

OSCE-ovo Istraživanje o obrobiti i sigurnosti žena iz 2018. godine, pokazalo je da je jedna od sedam žena (14%) doživjela fizičko ili seksualno nasilje od 15. godine života od strane partnera ili nepartnera, a šamaranje je naznačeno kao najčešći oblik fizičkog nasilja. Međutim, 13% onih koje su preživjele fizičko nasilje ukazalo je da je najozbiljniji oblik nasilja od strane bivšeg partnera uključivao prisilni seksualni odnos. Od 15. godine života, 28% žena doživjelo je seksualno uznenimiranje, a 10% u posljednjih 12 mjeseci. Proganjanjem je pogodjena jedna od dvadeset žena (5% - isto u oba entiteta). Otprilike tri od deset preživjelih patilo je od dugotrajnih psiholoških stanja, dok su dvije trećine izjavile da trpe druge psihološke posljedice.

Otprilike samo u jednom od dvadeset slučajeva nasilja od strane partnera žrtva se sama obratila policiji (BiH: 5% - FBiH: 10%, RS: 1%). Taj se broj povećava na 33% kada je riječ o bivšem partneru i na 21% kada nije u pitanju partner. Nevoljkost

žrtava da prijavljuju nasilje ukazuje na nepovjerenje u javne institucije, posebno u policiju. Ovo se također može povezati sa nedostatkom podrške u neposrednom okruženju žrtava, jer se 25% žena obično slaže da je nasilje u porodici privatna stvar i da se treba rješavati u porodici.

Preživjele od nasilja i osobe koje su izložene riziku trebaju pristup zaštiti i osnovnim uslugama. Specijalizirane službe za podršku preživjelima uključuju, između ostalog, sigurne kuće, medicinsku pomoć, prikupljanje sudsko-medicinskih dokaza u slučajevima silovanja i seksualnog zlostavljanja, psihološko savjetovanje, pravno savjetovanje, zastupanje i SOS telefonske linije. Trenutno postoji osam sigurnih kuća (tri u RS-u i pet u FBiH) kojima upravljaju nevladine organizacije i dvije SOS linije za žrtve koje su preživjele nasilje.

**SOS linija za FBiH - 1265
SOS linija za RS - 1264**

4 Dostupno na <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/violenceagainstwomen.aspx>.

5 Dostupno na <https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>.

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

